

**POWIATOWY PROGRAM
PSYCHOLOGICZNO-
TERAPEUTYCZNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH
PRZEMOC DOMOWĄ
W POWIECIE ŚWIDNICKIM
NA LATA 2024-2027**

SPIS TREŚCI:

I.	WPROWADZENIE.....	3
II.	DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W POWIECIE ŚWIDNICKIM.....	3
III.	CELE PROGRAMU.....	4
IV.	ODBIORCY I SPOSÓB REKRUTACJI DO PROGRAM.....	5

V.	SPOSÓB I MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU.....	5
VI.	METODY I FORMY REALIZACJI PROGRAMU.....	6
VII.	ZAKRES TEMATYCZNY I DOKUMENTACJA DO PROGRAM.....	7
VIII.	EWALUACJA I MONITORING.....	7
IX.	ZAKŁADANE REZULTATY.....	8
X.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	8

I. WPROWADZNI

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej pojęcie **przemocy** definiowane jest jako *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej (osoba*

wymieniona w art. 2.1 pkt.2 a-h), w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej podkreśla, iż władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie, poszanowanie ich praw i wolności oraz zwiększać skuteczność przeciwdziałania przemocy domowej, w przypadku wystąpienia przemocy, gdzie podstawowe prawa człowieka są naruszane, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej.

Przeciwdziałanie przemocy domowej obejmuje działania skierowane zarówno do osób doznających przemocy, jak i do osób stosujących przemoc domową. Skuteczność działań podejmowanych wobec rodziny, w której istnieje przemoc zależy w głównej mierze od wieloaspektowości i kompleksowości udzielanej pomocy. Jedną z form oddziaływań skierowaną do osób stosujących przemoc jest program psychologiczno-terapeutyczny, który ma na celu zmianę wzorców zachowań i postaw uczestników programu.

Powiatowy Program Psychologiczno - Terapeutyczny jest obok realizowanego przez powiat świdnicki - Powiatowego Programu Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc Domową, kolejnym działaniem skierowanym do osób stosujących przemoc domową. Istotą Programu jest realizacja celów, które umożliwią zwiększenie samoświadomości, umiejętności samoregulacji oraz wpłyną na zmianę dotychczasowych postaw i wzorców zachowań, pozwalających na lepszą adaptację społeczną i optymalny poziom funkcjonowania w życiu codziennym.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W POWIECIE ŚWIDNICKIM

Na terenie powiatu świdnickiego na przestrzeni lat 2020-2023 można zaobserwować tendencję wzrostową zakładanych procedur „Niebieskie Karty”. Z danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy, Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w powiecie wynika, iż w latach 2020 - 2023 zostało uruchomionych łącznie 2 310 procedur „Niebieskie Karty”, tj. w 2020 r. – 538 procedur, w 2021 r. – 502 procedury, w 2022 r.- 526 natomiast w 2023 r. wszczęto 743 procedury.

W związku z powyższym znacznie zwiększyło się zainteresowanie Powiatowym Programem Oddziaływań Korekcyjno–Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc Domową. Według danych zawartych w rejestrach w roku 2023 na Oddziaływania Korekcyjno – Edukacyjne zapisało się łącznie 53 osoby (Dorośli – 18 osób, Rodzice – 35 osób). Planowano utworzenie 3 grup warsztatowych – dwie dla rodziców i jedną dla dorosłych. Niestety nie otrzymaliśmy pełnego dofinansowania.

Łącznie do Oddziaływań przystąpiły 24 osoby, tj. 12 osób do „dorosłych z czego 4 osoby ukończyły program oraz 12 osób do „rodziców” – ukończyły 2 osoby. Z uczestników, którzy ukończyli program do przemocy powróciło 5 osób.

W latach poprzedzających dane w tym zakresie kształtowały się następująco:

- rok 2020 – 6 osób uczestniczyło (1 osoba ukończyła i nie powróciła do przemocy),
- rok 2021 – 7 osób uczestniczyło (5 osób ukończyło z czego 1 powróciła do stosowania przemocy),
- rok 2022 – 35 osób uczestniczyło (7 osób ukończyło z czego 2 powróciły do stosowania przemocy).

Biorąc pod uwagę tendencję wzrostową uruchamiania procedur „Niebieskie Karty”, wzmożone zainteresowanie Programem Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych oraz duży odsetek osób powracających do przemocy, zasadnym jest realizacja Programu Psychologiczno - Terapeutycznego, który da możliwość dalszego rozwoju oraz zwiększania świadomości i wsparcia osób mających problemy ze stosowaniem przemocy wobec dzieci i dorosłych. Program Psychologiczno - Terapeutyczny pozwoli również na zwiększenie skuteczności Programu Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych.

III. CELE PROGRAMU

Cel główny: *utrwalenie zmian postaw i zachowań nabytych podczas zajęć grupowych, realizowanych w ramach Programu Oddziaływań Korekcyjno - Edukacyjnych oraz przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez nabycie wiedzy i umiejętności alternatywnych zachowań oraz kształtowania nowego stylu życia, bez zachowań przemocowych, kształtowanie relacji opartych na wzajemnym szacunku, co ma doprowadzić do zwiększenia bezpieczeństwa i poprawy funkcjonowania rodzin, w których występuje problem przemocy domowej.*

Cele szczegółowe:

- a) zdobycie lub poszerzenie przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- b) wzbudzenie motywacji do zmiany zachowania poprzez analizę przyczyn własnego postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań,
- c) nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów domowych,
- d) nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych (asertywności, empatii, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych),
- e) poszerzenie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- f) nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy,
- g) rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich,
- h) pogłębienie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne i sposobów jej przeciwdziałania,
- i) diagnozowanie potrzeb i nabycie umiejętności dobierania strategii w ich zaspokajaniu,
- j) wzmocnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

IV. ODBIORCY I SPOSÓB REKRUTACJI DO PROGRAMU

Odbiorcy Programu

Spotkania w ramach Programu kierowane są do osób stosujących przemoc domową, potrzebujących pomocy w radzeniu sobie z różnymi problemami osobistymi, jak również rodziców mających trudności z wychowaniem dzieci bez użycia przemocy, tj.:

- ✓ osoby dorosłe, zgłaszające się samodzielnie lub kierowane przez podmioty i instytucje,
- ✓ osoby, które ukończyły Program Oddziaływań Korekcyjno - Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc Domową,
- ✓ osoby, które nie uczestniczyły w Programie Korekcyjno – Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc Domową, ale prezentują dużą świadomość i motywację do pracy nad poprawą relacji rodzinnych.

Uczestnikami Programu nie mogą być:

- ✓ osoby z poważnymi zaburzeniami osobowości,
- ✓ osoby z zaburzeniami psychicznymi,
- ✓ osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, z wyłączeniem osób, które zakończyły program psychoterapii uzależnień.

Rekrutacja:

Udział w Programie jest bezpłatny. Rekrutację do Programu prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy w oparciu o:

- ✓ rozpowszechnianie informacji o możliwości przystąpienia do Programu, o jego istocie i sposobie realizacji poprzez ogłoszenia na stronie internetowej PCPR i koncie społecznościowym FB,
- ✓ współpracę z instytucjami m.in.: zespołami interdyscyplinarnymi funkcjonującymi w gminach na terenie powiatu świdnickiego, ośrodkami pomocy społecznej, Komendą Powiatową Policji w Świdnicy, Prokuraturą Rejonową w Świdnicy, Sądem Rejonowym w Świdnicy - I i II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych oraz I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich, poprzez przekazywanie informacji o realizacji programu,
- ✓ rozesłanie informacji o rozpoczynającym się programie do absolwentów Programu Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc Domową.

Podstawą udziału w Programie jest złożenie przez osobę **Wniosku o udzielenie świadczenia w formie Programu Psychologiczno - Terapeutycznego oraz „Klauzuli zgody na przetwarzanie danych osobowych”**.

V. SPOSÓB I MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU

Program Psychologiczno - Terapeutyczny obejmuje spotkania indywidualne skoncentrowane na kliencie, na jego sposobie funkcjonowania i myślenia. Tematyka indywidualnych spotkań jest ukierunkowana na osobiste potrzeby uczestników. Szczególny nacisk będzie położony na najbardziej zaburzone obszary. Ponadto większa część Programu będzie się odbywała w formie zajęć grupowych. Pracując w grupie uczestnicy będą mieli możliwość lepszego zrozumienia i zmierzenia się ze swoimi problemami. Grupa powinna liczyć 10-12 osób.

Za uczestnika uznaje się osobę, która pozytywnie przejdzie działania kwalifikacyjne, w trakcie spotkania indywidualnego zaakceptuje i podpisze kontrakt na uczestnictwo w Programie, w którym wyznaczy dla siebie 1-3 cele nad którymi będzie pracować w trakcie

oddziaływać i rozpocząć spotkania programowe (musi uczestniczyć w przynajmniej jednym spotkaniu grupowym). Realizacja spotkań grupowych odbywać się będzie w systemie częściowo zamkniętym, tzn. będą mogli dołączyć do niego nowi uczestnicy najwyżej do drugich zajęć. W ramach programu możliwe są również oddziaływania wobec rodziców/opiekunów mających trudności z wychowaniem dzieci bez użycia przemocy, skoncentrowane na rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów występujących w wychowaniu dzieci.

Program obejmować będzie:

- a) jedno spotkanie diagnostyczne – indywidualne, z każdym uczestnikiem trwające 60 min., kwalifikujące do Programu, które obejmuje zapoznanie osoby z Programem, wywiad, diagnozę oraz podpisanie kontraktu,
- b) zajęcia grupowe w wymiarze 30 h zegarowych wg ustalonego harmonogramu spotkań.

Osoba ukończy Program, jeżeli weźmie udział w min. 80% zajęć grupowych.

Sposób prowadzonych zajęć oraz szczegóły warsztatów grupowych ustalone będą na spotkaniu kwalifikującym do Programu, podczas którego podpisany będzie również kontrakt z każdym uczestnikiem oraz w trakcie trwania Programu, w zależności od specyfiki zgłaszanych trudności i problemów oraz indywidualnych potrzeb klienta.

Spotkanie diagnostyczne i zajęcia grupowe odbywać się będą raz w tygodniu w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy, w godzinach popołudniowych, po zakończeniu pracy Centrum.

Spotkania w ramach Programu mogą być prowadzone przez osoby, legitymujące się odpowiednimi kwalifikacjami, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawnymi.

Uczestnikom przystępującym do Programu będą wydawane zaświadczenia o zgłoszeniu się do uczestnictwa w Programie oraz o jego ukończeniu, zgodne z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. (Dz.U.2023.1164).

VI. METODY I FORMY REALIZACJI PROGRAMU

Program Psychologiczno - Terapeutyczny polega na prowadzeniu spotkań w formie działań psychologicznych i/lub terapeutycznych, ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową, które zmniejszą ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększą ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Program Psychologiczno - Terapeutyczny może mieć różne podstawy teoretyczne, wynikające z preferencji osób prowadzących zajęcia: The Duluth Model, TZA- pełny, elementy bądź modyfikacja, podejście skoncentrowane na rozwiązaniach TSR/BSFT, program autorski.

Metody realizacji Programu obejmują:

- rozmowę terapeutyczną,
- wykład,
- „burzę mózgów”,
- ćwiczenia umożliwiające zmianę wzorców zachowań,
- rozmowę grupową (dyskusja),
- pracę w grupie lub w parach,

- zadania domowe.

VII. ZAKRES TEMATYCZNY I DOKUMENTACJA PROGRAMU

Przyjęcie do Programu jest poprzedzone spotkaniem kwalifikacyjnym, które obejmuje działania diagnostyczne. Warunkiem przyjęcia do Programu jest podpisanie kontraktu oraz zobowiązanie się osoby do systematycznego uczestniczenia w spotkaniach. Uczestnicy Programu podpisując kontrakt zobowiązują się do przestrzegania zasad w nim zawartych. Nie przestrzeganie zasad zawartych w kontrakcie, może spowodować wykluczeniem osoby z uczestnictwa w programie. Podczas spotkania diagnostycznego osoba prowadząca program rozpoznaje sytuację życiową i aktualne problemy uczestników, motywuje i określa wraz z uczestnikami oczekiwania wobec terapii i zmiany w życiu.

Podczas spotkania indywidualnego ukierunkowanego na osobiste problemy uczestnika, szczególny nacisk położony zostanie na najbardziej zaburzone obszary jego funkcjonowania. Realizacja spotkań grupowych odbywać się będzie w systemie częściowo zamkniętym. Uczestnicy grupy będą mieli możliwość zdobycia bądź zwiększenia wiedzy o innych i o sobie, nabycia świadomości zmian, które chcą wprowadzić w swoim życiu i uzyskania narzędzi do ich realizacji.

Wszystkie działania w ramach Programu mogą być dokumentowane poprzez:

- a) harmonogram spotkań oraz ich tematykę,
- b) wywiad,
- c) ankiety,
- d) kontrakty z uczestnikami,
- e) listy obecności,
- f) notatki,
- g) raporty, sprawozdania,
- h) korespondencję z instytucjami i uczestnikami.
- i) inne dokumenty stworzone na potrzeby programu.

VIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

W ramach Programu prowadzone będą działania ewaluacyjne oraz monitorujące Program przy współpracy z instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Ewaluacja:

- ✓ przed rozpoczęciem Programu – analiza zawartości merytorycznej programu pod kątem możliwości osiągnięcia celów (ankieta, wywiad),
- ✓ w trakcie realizacji Programu – rozmowy, obserwacja postaw i zachowań uczestników oraz analiza stopnia adekwatności treści Programu do oczekiwań i potrzeb uczestników,
- ✓ po zakończeniu Programu – osiągnięcie założonych celów oraz efektywność programu (ankieta, własne obserwacje).

Wskaźniki oceny Programu:

1. Liczba osób, które przystąpiły do Programu:
 - ✓ osobista decyzja,
 - ✓ skierowanych przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

2. Liczba osób, które ukończyły Program:
 - ✓ min. 80% godzin zrealizowanych w ramach Programu.

Monitoring:

Monitoring po zakończeniu Programu polegać będzie na współpracy z instytucjami tworzącymi lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej, m.in. ośrodkami pomocy społecznej, policją właściwymi dla miejsca zamieszkania lub pobytu uczestnika, który ukończył Program, celem ustalenia liczby osób, które powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy domowej, a także jej zaprzestaniu. Ponadto w ramach prowadzonego monitoringu - badaniu ankietowemu zostaną poddane osoby doznające przemocy ze strony uczestników (dorosłych), którzy ukończyli Program.

Monitoring prowadzony jest przez okres do trzech lat od zakończenia Programu Psychologiczno – Terapeutycznego w celu badania jego skuteczności. Powyższe działania prowadzone będą dwa razy do roku.

IX. ZAKŁADANE REZULTATY

Zakłada się, że realizowany Program Psychologiczno - Terapeutyczny doprowadzi do zmiany postaw i zachowań uczestników, a w konsekwencji przyczyni się do zatrzymania przemocy domowej.

Przewidywane efekty realizacji Programu:

- ✓ zatrzymanie przekazywania przemocowych wzorców rozwiązywania problemów w rodzinie,
- ✓ uświadomienie uczestnikom osobistej odpowiedzialności za zachowania wobec rodziny,
- ✓ wzrost kompetencji uczestników Programu w zakresie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w związku i rodzinie,
- ✓ wzrost kompetencji uczestników w zakresie podejmowania działań zaradczych i interwencyjnych.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki przeznaczone na realizację Programu Psychologiczno - Terapeutycznego zapewnia budżet państwa, który decyduje o wysokości przyznanych zasobów finansowych na ten cel. Wojewoda Dolnośląski przekazuje jednostce samorządu terytorialnego realizującej ww. program środki finansowe na realizację zadania w danym roku kalendarzowym i jest to warunek podstawowy do możliwości realizacji ww. Programu.